



Banca Națională a României



*Zilele porților
deschise pentru
studentii economiști*

Stabilitatea financiară-provocare la nivel european

Conf. univ. dr. Ágnes Nagy

Membru al CA al BNR

Oradea

2 decembrie 2013

CUPRINS

1. Stabilitatea sistemului financiar-principii, elemente, mod de măsurare
2. Cadrul de stabilitate financiară din UE
3. România-cadrul macroeconomic al stabilității financiare

Opiniile exprimate în această prezentare nu sunt neapărat și opiniile oficiale ale instituției cu care este asociat

1. Stabilitatea sistemului financiar - principii, elemente, mod de măsurare

“În ultimele decenii înainte de declanșarea crizei financiare, politica de stabilitate financiară tindea să fie pusă în umbră de politica monetară, care a fost văzută ca principala funcție a băncilor centrale. După criză însă, politica de stabilitate financiară a căpătat o mai mare importanță, iar acum este considerată a sta pe picior de egalitate cu politica monetară, ca responsabilități critice ale băncilor centrale.”

(Ben Bernanke, Financial Market Conference, Atlanta Georgia, Aprilie 2012

<http://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20120409a.htm>)

Înainte de-a intra în mijlocul prezentării....

Politica monetară (monetary policy)

- Influențarea masei monetare (influențarea cererii/ofertei de bani și credite pe piața monetară → *prin aceasta influențând procesele economice*,
- Parte a politicilor economice (țel: creșterea bunăstării economice),
- Banca Centrală răspunde de implementarea ei,
- Contribuția politicii monetare constă în atingerea și menținerea stabilității prețurilor (scop principal)
- Elemente: politica dobânzii de politica monetară și a cursului de schimb

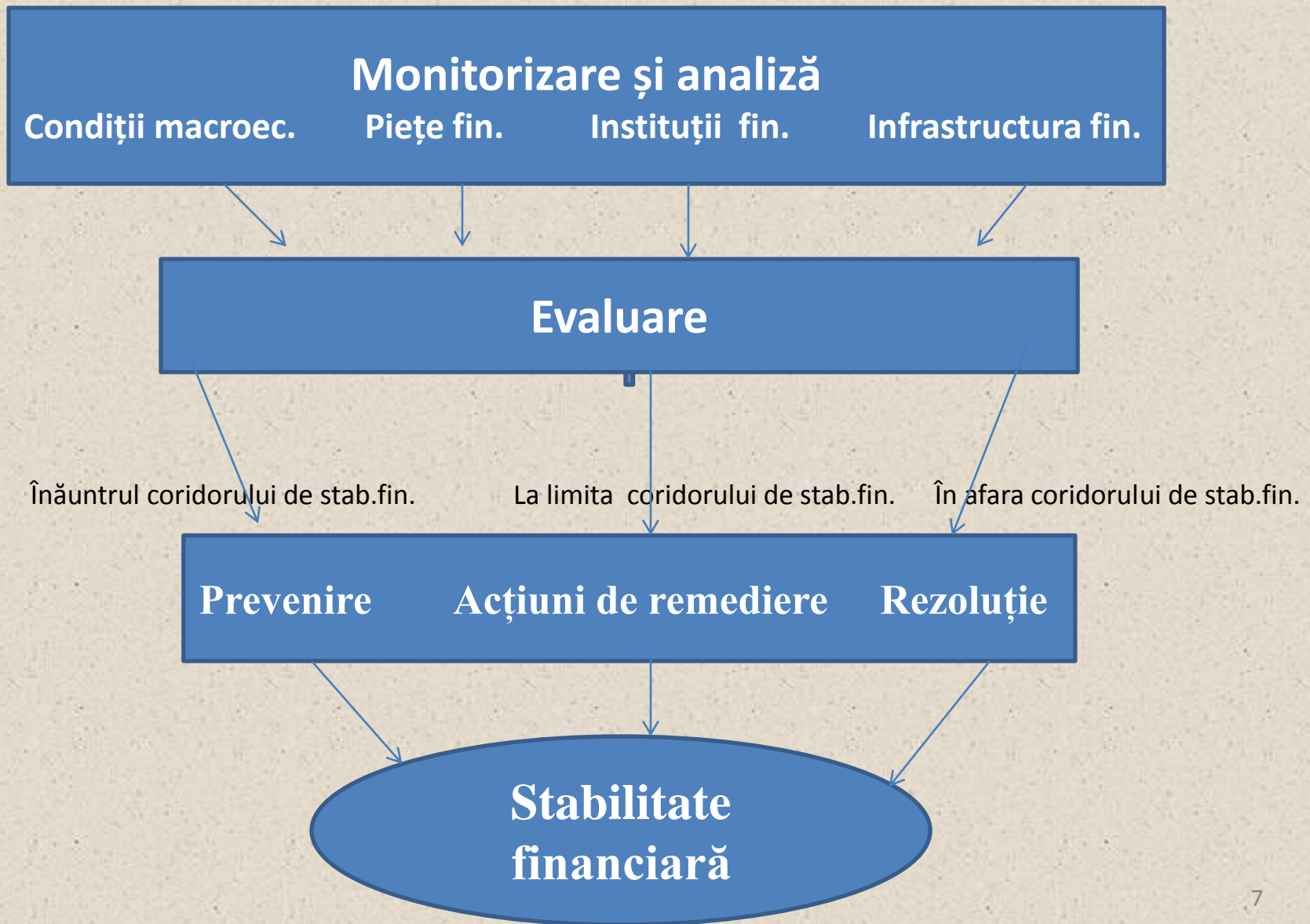
Banca Centrală

- Instituția care răspunde de politica monetară - Banca Națională a României
- Statutul BNR: Legea nr.312/28.06.2004
- Obiectivul fundamental al BNR- asigurarea și menținerea stabilității prețurilor+ atribuții în funcționarea sistemului financiar, sprijinirea stabilității financiare din punct de vedere macroprudențial, luând în considerare faptul că riscul macroeconomic trebuie tratat în mod adecvat.

(<http://www/bnro.ro>)

Cadrul de menținere a stabilității sistemului financiar

(Schinasi(2006),Houben, Kakes, Schinasi(2004))



Ipotezele de bază

- Cel mai eficient și efăcace mod în alocarea resurselor limitate la dispoziție este situația în care aceasta se poate reglementa prin creanțe financiare(față de schimbul de mărfuri (barter)
- În situații de criză financiară nu este sigur că moneda națională este cel mai bun instrument de păstrare a valorii (influența inflației - ce anume în loc de moneda națională),
- Serviciile furnizate de sistemul financiar sunt atât private cât și publice(infrastructura financiară la nivel de sistem),
- Mecanismul fundamental al sistemului financiar și economic este cel de transformare, evaluare și alocare a incertitudinilor și riscurilor,
- Trebuie ținut seamă de costuri /beneficii potențiale ale sistemelor financiare
- Problema de bază: *încrederea* (scăderea încrederii -încredere fragilă), *importanța ariei de răspândire* (sfera economiei reale si sistemul financiar)

Ce este stabilitatea financiară?(1)

-principii de bază legate de definirea stabilității sistemului financiar-

- **În sens larg** - *infrastructură* (inst. de plăți și decontare,depozitare), *instituții* (financiare, nefin.- bancare,fonduri mutuale), *piețe* (monetară, bursieră, valutară, de asigurări)
 - *interconexiune*(probl. unui element = probl. întregului sistem)
 - Efectul asupra întregii economii-sectorul financiar atrage și plasează eficient resursele financiare și este capabil să reziste la șocuri fără a prejudicia economia reală
 - Precondiție-reglementarea, supravegherea prudențială și monitorizarea sistemului
 - Nu este suficient alocarea resurselor și a riscurilor, este nevoie și de infrastructură financiară potrivită(dimensiuni infinite, puncte de conexiune diferite);
- **În sens restrâns**
 - Situația în care nu se produc crize, iar prețurile activelor și rata dobânzii au un grad ridicat de stabilitate
 - Politica de dobânzi este esențială

Ce este stabilitatea financiară?(2)

- elementele definiției -

” A financial system is in a range of stability whenever it is capable of facilitating (rather than impeding) the performance of an economy, and of dissipating financial imbalances that arise endogenously or as a result of significant adverse and unanticipated events.” (Schinasi, 2004)

Elementele acestei definiții se leagă de:

- Sistemul financiar
- Intervalul stabilității (diverse intervale)
- Susținerea performanței ec. (în loc de îngrădire)
- Curățirea riscurilor endogene
- Recunoașterea riscurilor exogene

Evaluarea, alocarea,
managementul riscurilor
adecvate performanței
economiei

Tratamentul combinațiilor riscurilor

Stabilitatea sistemului financiar are 2 puncte de echilibru

- un punct stabil de echilibru (după stres sistemul revine la echilibru)
- un punct instabil de echilibru (șoc la un moment dat - panică bancară)

Sursele riscului stabilității financiare(1)



-riscuri endogene-(Schinasi 2006)

- **Riscuri bazate pe instituții:**
 - Riscuri financiare
 - de credit
 - al pieței
 - de lichiditate
 - de dobândă
 - valutar
 - Riscuri operaționale
 - Slăbiciunile tehnologiei informațiilor
 - Riscuri legale, de integritate
 - Riscuri reputaționale
 - Riscurile strategiilor de afaceri
 - Riscul de concentrare
 - Riscul adecvării capitalului
- **Riscuri bazate pe piață:**
 - Riscul contagiunii
 - Riscul contrapartidei
 - Riscul alinierii prețurilor activelor
 - Riscul rulării pe piețe- credite/ lichidități
- **Riscuri bazate pe infrastructură:**
 - Riscurile sistemului de clearing, plăți și decontări
 - riscurile fragilității infrastructurii
 - legale
 - de reglementare
 - contabile
 - monitorizare
 - Colpasul încrederii de-a fi capabil de funcționare
 - Efectul de domino

Sursele riscului stabilității financiare(2)

-riscuri exogene-(Schinasi 2006)

- Perturbări macroeconomice:
 - Riscul mediului economic
 - Riscul dezechilibrelor de politici(policy)
- Riscul de producere de evenimente:
 - Naturale
 - Politice
 - Falimente însemnate în afaceri

Cum se măsoară stabilitatea sistemului financiar?

- **Provocări** - (Global Financial Stability Report IMF, oct. 2013)

Nivelul problemei stabilității sistemului financiar:

- Fără a avea influență asupra întregului sistem financiar (problema unei singure instituții)
- Influență neechivocă asupra întregului sistem financiar
- Influență fără echivoc asupra sistemului financiar

Provocări:

1. Imposibilitatea de-a condensa într-un singur indicator stabilitatea financiară
2. Limitele previzionării- "Prediction is very difficult, especially if it's about the future." (Niels Bohr), - teoria "Lebăda Neagră" (Taleb, 2007) evenimente imprevizibile cu probabilitate mică de-a se întâmpla cu efect semnificativ pe nivel dobândă cump/vânzare sau pe ecart în tranzacții swap valutare
3. Problema controlabilității (capacitate de-a influența) acoperirea riscurilor (provizionare, acoperire colateral, randamente tranzacții)
 1. Transfer (shift) performanță - reziliență (competitivitate-stabilitate)
 2. Inconsistența temporală: termen scurt vs. termen lung

Provocări



Ce urmărim?

Starea în care piețele financiare, instituțiile, respectiv infrastructura sistemului financiar devin rezistente față de șocuri și sunt capabile să-și reia funcțiile de bază: alocarea/intermedierea de surse financiare, administrarea riscurilor și buna tranzacționare în cadrul sistemului de plăți.

1. Măsurarea stabilității sistemului financiar-

-indicatori de lichiditate } indicatori de prudență
-indicatori de solvabilitate }

Măsurarea: a.) șocurilor

b.) elasticităților (rezistenței sistemului)

c.) ciclicității - prociclicității (cu cât contribuie sistemul financiar la scăderea nivelului PIB real)

Șocuri-se măsoară corelația și volatilitatea dintre diferite piețe (când este criză efectele negative ale diferitelor piețe cum se potențează reciproc) ex. *indicatorul SWFSI* (Hollo, 2010) sau *CISS* (Hollo, 2010)

Teste de stres

- la bănci
- măsurarea riscului cursului de schimb
 - măsurarea șocurilor de dobândă
 - măsurarea șocurilor macroeconomice

Indicatorul de stres test de capital- în cazul abaterii de la normal cât de mare va fi deficitul de capital

Indicatorul de stres test de lichiditate — la ce nivel al abaterii este nevoie de plus de capital din partea acționarilor

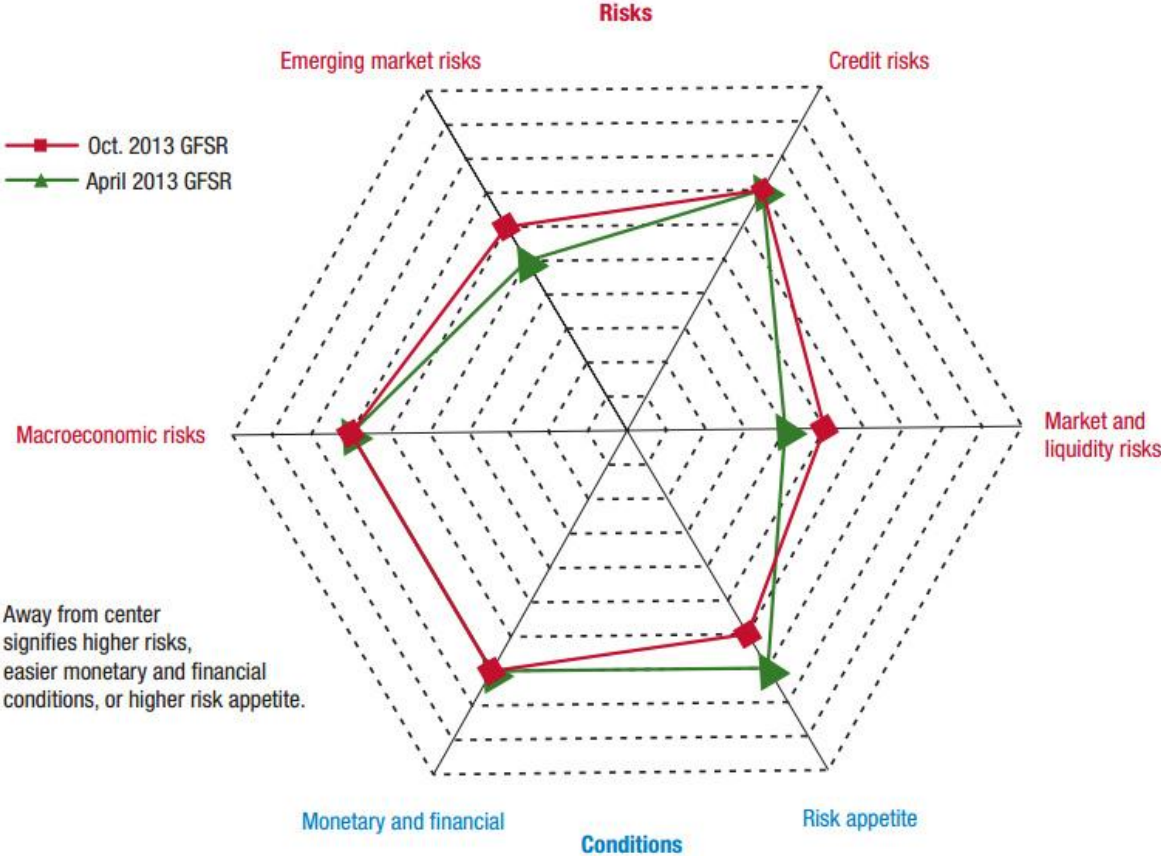
Indicatorul compozit al riscului de sistem

- Scopul principal de a folosi indici de stres –CISS- este de a măsura starea actuală de instabilitate, de ex. nivelul actual al fricțiunilor, stresul și încordarea (sau lipsa acestora) în sistemul financiar și pentru a condensa aceea stare de instabilitate financiară într-un singur indicator.
- Principala inovație metodologică a CISS este aplicarea teoriei portofoliului de bază pentru agregarea de cinci subindici specifice pieței, create dintr-un total de 15 indici individuali de stres financiar. În consecință agregarea ia în considerare corelații încrucișate în timp ale variabilelor între subindici.
- CISS cuprinde cinci segmente cele mai importante ale sistemului financiar ale unei economii: sectorul intermedierei bancare și non-bancare financiare, piețele monetare, piața valorilor mobiliare (acțiuni și obligațiuni), piața valutară. (Hollo, 2010)

Indicatorul de stres financiar la nivel de sistem

- Indicele de stres financiar la nivel de sistem (SWFSI) este dezvoltat pentru sistemul financiar din Ungaria.
- Indicatorul măsoară nivelul general de stres a principalelor segmente ale sistemului financiar din Ungaria: pe piața valutară spot, piața de swap valutar, piața secundară de obligațiuni de stat, piața monetară interbancară, piața de capital și pe segmentul bancar.
- Indicii de stres din cele șase segmente de sisteme financiare sunt grupate pe baza de greutate care să reflecte corelații încrucișate în timp ale variabilelor între subindici. (Hollo, 2010)

Figure 1.1. Global Financial Stability Map



Source: IMF staff estimates.

2. Cadrul de stabilitate financiară din UE

Cadrul de stabilitate financiară din UE (1)



Răspunsul UE la criza financiară:

- Crearea unei infrastructuri financiare solide
- Crearea Uniunii Bancare pentru zona euro

Din 2008, Comisia Europeană a prezentat peste 30 de propuneri care vizau construirea unui sistem financiar sănătos și mai eficient.

Propunerile au urmărit două linii de acțiune:

- Îmbunătățirea supravegherii sistemului financiar
- Un singur set de reglementări (*Întărirea cerințelor prudențiale de capital pentru bănci* (1 ianuarie 2014), *Întărirea schemelor de garantare a depozitelor* (2010), *Armonizarea cadrului de soluționare a crizelor bancare* (2015), *Alte prevederi ale sectorului financiar* (2010, 2011, 2012, 2013))

Cadrul de stabilitate financiară din UE (2)

Măsuri pentru îmbunătățirea supravegherii sistemului financiar

De la 1 ianuarie 2011 funcționează cele 3 autorități de supraveghere:

- Autoritatea bancară europeană
- Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe
- Autoritatea europeană pentru asigurări și pensii ocupaționale

Comitetul european pentru risc sistemic (2010; supraveghere macroprudențială)

Reglementarea nu este suficientă. Fără o supraveghere de calitate, reglementarea poate deveni inutilă.

De ce este necesară Uniunea Bancară?

- Influența negativă reciprocă (bănci – state) rezultată din cercul vicios al costurilor de finanțare-
- Fragmentarea pieței financiare de-a lungul granițelor naționale-incompatibilă cu existența unei Uniuni Economice și Monetare(UEM)
- Întreruperea transmisiei politicii monetare
- Supravegherea unică este o precondiție pentru introducerea capitalizării directe a băncilor din zona euro de către Mecanismul European de Stabilitate

Pilonii uniunii bancare (1)

Setul unic de reglementări

Diversitatea în materie de reglementări în interiorul UEM este contraproductivă (Raportul de Larosière, 2009):

- Împiedică valorificarea potențialului pieței unice
- Distorsionează concurența și stimulează arbitrajul juridicțional
- În cazul instituțiilor transnaționale:
 - Subminează eficiența administrării riscurilor și alocării capitalului
 - Îngreunează managementul situațiilor de criză

Pilonii uniunii bancare(2)

I. Mecanismul unic de supraveghere

I.1. CRD IV(Basel3)

I.2. Reguli prudențiale comune(single rulebook)

II. Schema europeană de garantare a depozitelor
(directiva DGS)

III. Mecanismul unic de rezoluție(directiva BRR)

Pilonii uniunii bancare (3)

I. Mecanismul unic de supraveghere

- BCE și autoritățile naționale de supraveghere bancară vor funcționa ca un sistem.
- Autoritățile naționale competente din zona non-euro-participare opțională
- Atribuțiile de supraveghere ale BCE:
 - Supraveghere directă doar pentru băncile de importanță sistemică (circa 140), restul rămânând în sarcina autorităților naționale
 - Autorizarea instituțiilor de credit
 - Asigurarea îndeplinirii de către bănci a cerințelor de adecvare a capitalului și de lichiditate
 - Supravegherea conglomeratelor financiare pe bază consolidată

I.1.CDR IV(Basel3)-aplicarea aceluiași reguli în cadrul pieței unice bancare pentru asigurarea de condiții competitive egale ("level playing field"), compus din:

Regulamente (aplicare directă în toate statele membre UE)-aspecte tehnice imperative-

- Fonduri proprii(cerințe întărite)
- Lichiditate
- Efectul de pârghie
- Risc de contrapartidă
- Cadru unic de reglementare

Directive (se transpune în legislația națională)-aspecte generale cu opțiuni naționale-

- Guvernanță întărită
- Amortizoare de capital
- Supraveghere întărită
- Sancțiuni întărite

I.1. Basel3-evoluția structurală a cerințelor de capital

Expunere la risc \ Acord de capital	Credit	Piață	Operațional	Macroprudențial
Basel1	X			
Basel 1,5	X	X		
Basel 2	X	X	X	
Basel 3	X	X	X	X

I.1. Grad de acoperire a riscurilor asumate Basel3

- **Basel1, Basel2**- grad de acoperire total= 8%,
din care - 2% capital propriu
 - 2% alte fonduri proprii de nivel 1
 - 4% fonduri proprii de nivel 2
- **Basel 3**(2014-2019)- grad de acoperire total=10,5-20,5%
, din care - 4,5%- capital propriu
 - 1,5%-alte fonduri proprii de nivel 1
 - 2%- fonduri proprii de nivel 2
 - 2,5%- amortizorul de capital
 - 0-2,5%- rezerva anticiclică
 - 0-2,5%- supliment pentru importanță sistemică
 - 0-5%- rezerva pentru risc sistemic

I.2. Reguli prudențiale comune (single rulebook)

Autoritatea Bancară Europeană are responsabilitatea detalierii directivelor și regulamentelor, prin emiterea de:

- Standarde tehnice obligatorii,
- Orientări,
- Recomandări

II. Schema europeană de garantare a depozitelor (directiva DGS)



- Nu există încă un consens între statele membre cu privire la arhitectura acestei componente
- Existența unor scheme de garantare credibile și bine capitalizate:-finanțate ex-ante
 - nivel țintă de acoperire a depozitelor garantate de 1,5% din depozitele eligibile
- Au fost implementate deja măsuri de armonizare:
 - Acoperirea schemelor de garantare a depozitelor (nivel armonizat la 100000 EUR/ deponent/ instituție de credit)
 - Simplificarea procedurilor de rambursare a depozitelor garantate (reducerea termenului de plată de la 20 de zile la 7 zile și îmbunătățirea modalităților de finanțare)

III. Mecanismul unic de rezoluție (directiva BRR)

- *Urmărește consolidarea stabilității financiar* și minimizarea costurilor de rezoluție prin reguli comune ale UE,
- Înseamnă restructurarea asistată de stat a unei instituții de credit în vederea asigurării continuității funcțiilor sale esențiale pentru economie- restructurare administrativă și nu judiciară a activității se poate finaliza prin:
 - lichidare ordonată a instituției, după transferul componentelor critice, sau,
 - continuarea activității, ulterior recapitalizării interne(bail-in)
- *Obiectiv:* gestionarea eficientă a crizelor bancare, minimizarea apelului la fonduri publice, deplasarea costului salvării băncilor din sfera contribuabililor în zona acționarilor și creditorilor(bail-in)

III. Mecanismul unic de rezoluție(directiva BRR)

- *Elementele concrete* ale mecanismului sunt încă în faza de proiectare, constrângerile se referă la:
 - Existența unor resurse financiare suficiente pentru a asigura credibilitatea sistemului
 - Problema gestionării hazardului moral asociat implicării fondurilor publice
- *Instrumentele* de restructurare administrativă sunt:
 - tranzacțiile de tip achiziție de active cu asumare de pasive
 - banca punte
 - separarea activelor good bank/bad bank(AVAB)
 - recapitalizarea internă(bail-in)
- *Finanțarea rezoluției* prin Mecanismul European de Stabilitate-prin recapitalizare directă sau prin Fondul de restructurare al UE(proiect viitor)-standarde privind ajutorul de stat

3. România-cadrul macroeconomic al stabilității financiare

Structura activelor instituțiilor de credit care operează în România

procente în total activ

	dec.	dec.	dec.	dec.	iun.	aug.	dec.	mar.	iun.	aug.
	2008	2009	2010	2011	2012	2012	2012	2013	2013	2013
Active interne, din care:	98,0	96,6	96,8	97,7	97,8	97,3	97,2	96,7	96,8	96,8
Creanțe asupra BNR și inst.de credit, din care:	23,8	18,6	16,5	15,3	13,9	13,4	13,4	13,4	13,0	13,5
- Creanțe asupra BNR	21,8	15,8	14,2	13,7	12,3	11,9	11,9	11,7	10,9	11,5
Creanțe asupra sectorului nebancaar autohton, din care:	63,4	67,6	70,1	74,5	75,6	75,1	75,2	74,8	75,0	74,5
- Creanțe asupra sectorului guvernamental	5,0	12,7	15,7	17,7	19,8	18,9	19,5	18,4	18,7	18,5
- Creanțe asupra corporațiilor	29,2	27,4	27,9	30,3	29,9	30,2	30,0	30,3	30,1	29,9
- Creanțe asupra populației	29,2	27,5	26,5	26,5	25,9	26,1	25,8	26,1	26,1	26,0
Alte active	10,8	10,3	10,3	7,9	8,3	8,7	8,6	8,5	8,9	8,9
Active externe	2,0	3,4	3,2	2,3	2,2	2,7	2,8	3,3	3,2	3,2

Sursa: BNR – Bilanțul monetar agregat al instituțiilor de credit

Raportul asupra stabilității financiare, 2013

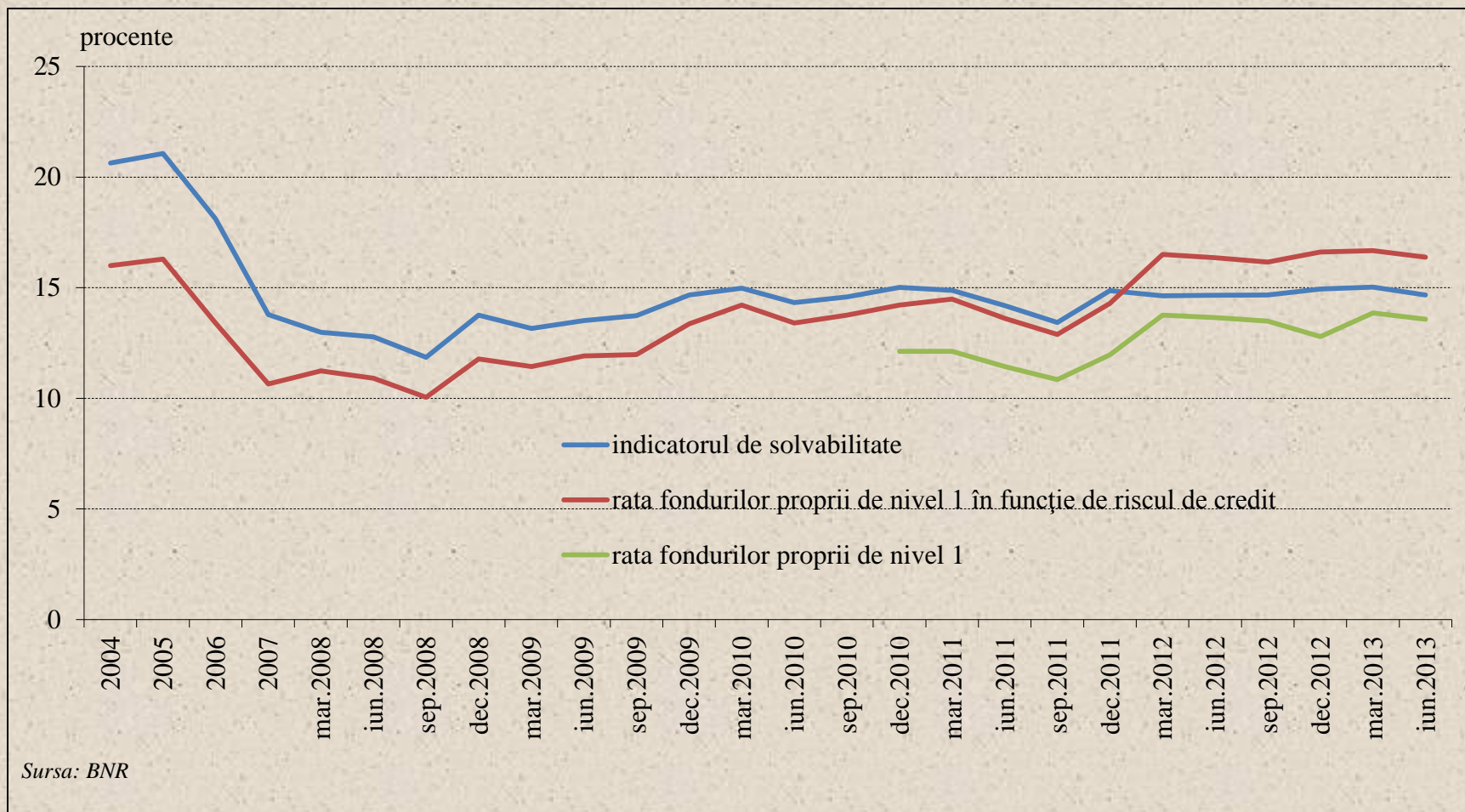
Structura pasivelor instituțiilor de credit care operează în România

procente în total activ

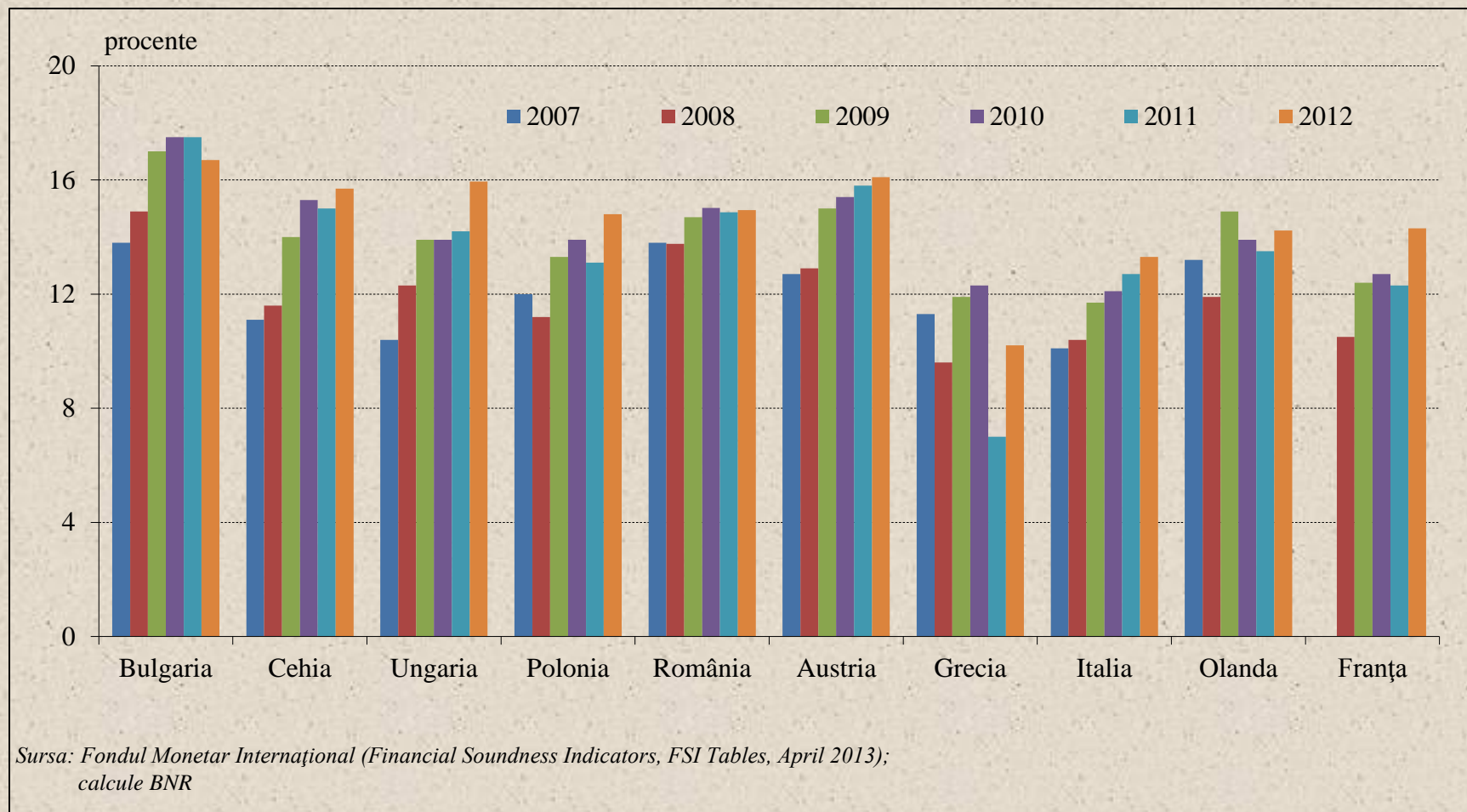
	dec.	dec.	dec.	dec.	iun.	aug.	dec.	mar.	iun.	aug.
	2008	2009	2010	2011	2012	2012	2012	2012	2013	2013
Pasive interne, din care:	69,3	73,6	73,2	73,5	75,2	76,1	76,8	77,8	78,0	78,6
- Depozite interbancare	2,1	5,4	3,4	3,4	5,0	4,7	4,6	2,5	2,2	1,9
- Depozite atrase de la sectorul guvernamental	3,1	2,1	1,7	1,4	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4
- Depozite atrase de la companii	20,2	19,3	19,0	19,0	17,7	18,3	18,5	18,9	19,1	19,5
- Depozite atrase de la populație	24,4	26,7	27,0	28,7	29,2	29,5	30,2	31,7	31,6	31,8
- Capital și rezerve	10,6	12,0	14,2	16,2	16,9	17,3	18,0	18,8	19,3	19,7
- Alte pasive	8,9	8,1	7,9	4,8	4,9	4,9	4,2	4,6	4,4	4,3
Pasive externe	30,7	26,4	26,8	26,5	24,8	23,9	23,2	22,2	22,0	21,4

Sursa: BNR – Bilanțul monetar agregat al instituțiilor de credit

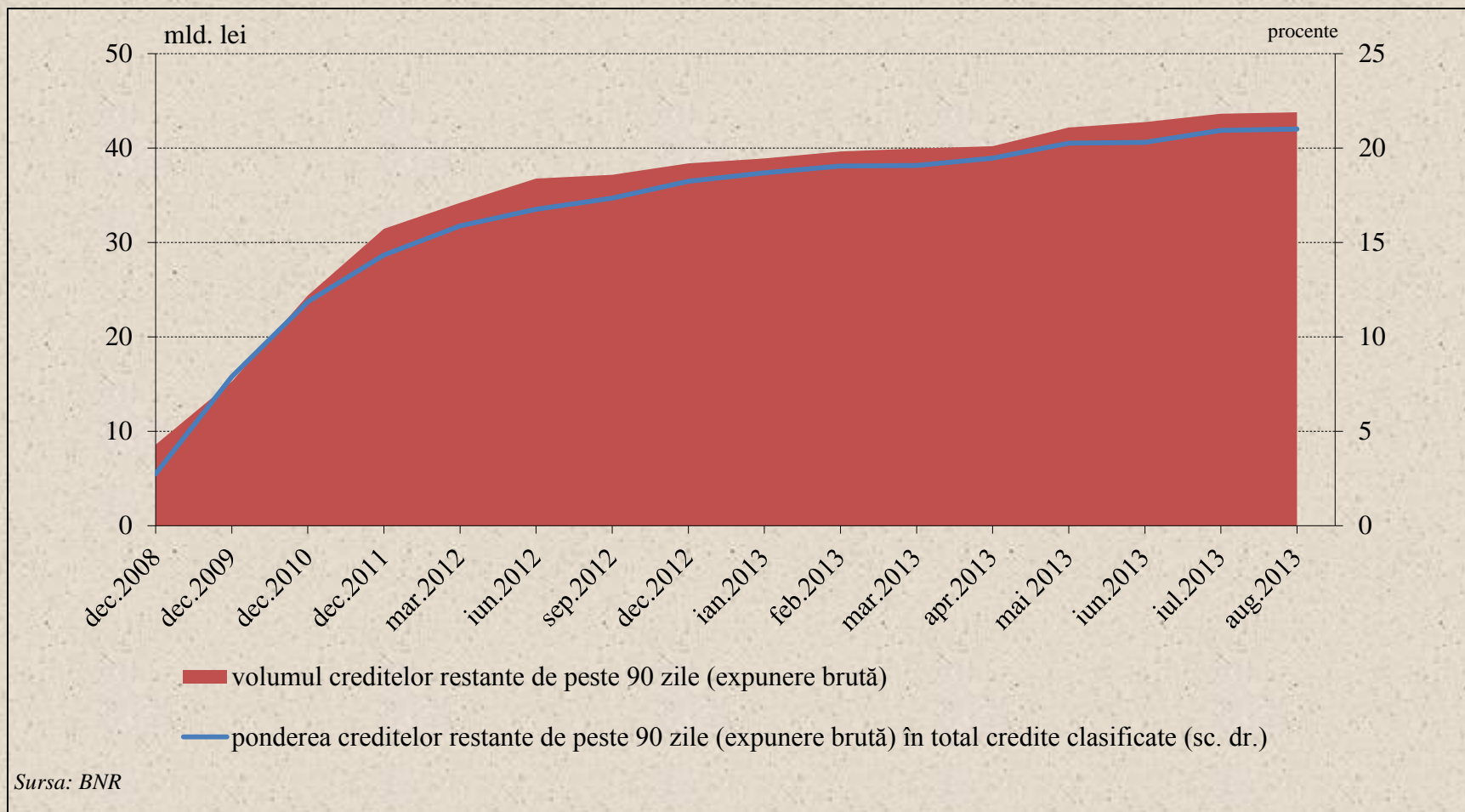
Evoluția indicatorilor de adecvare a capitalului



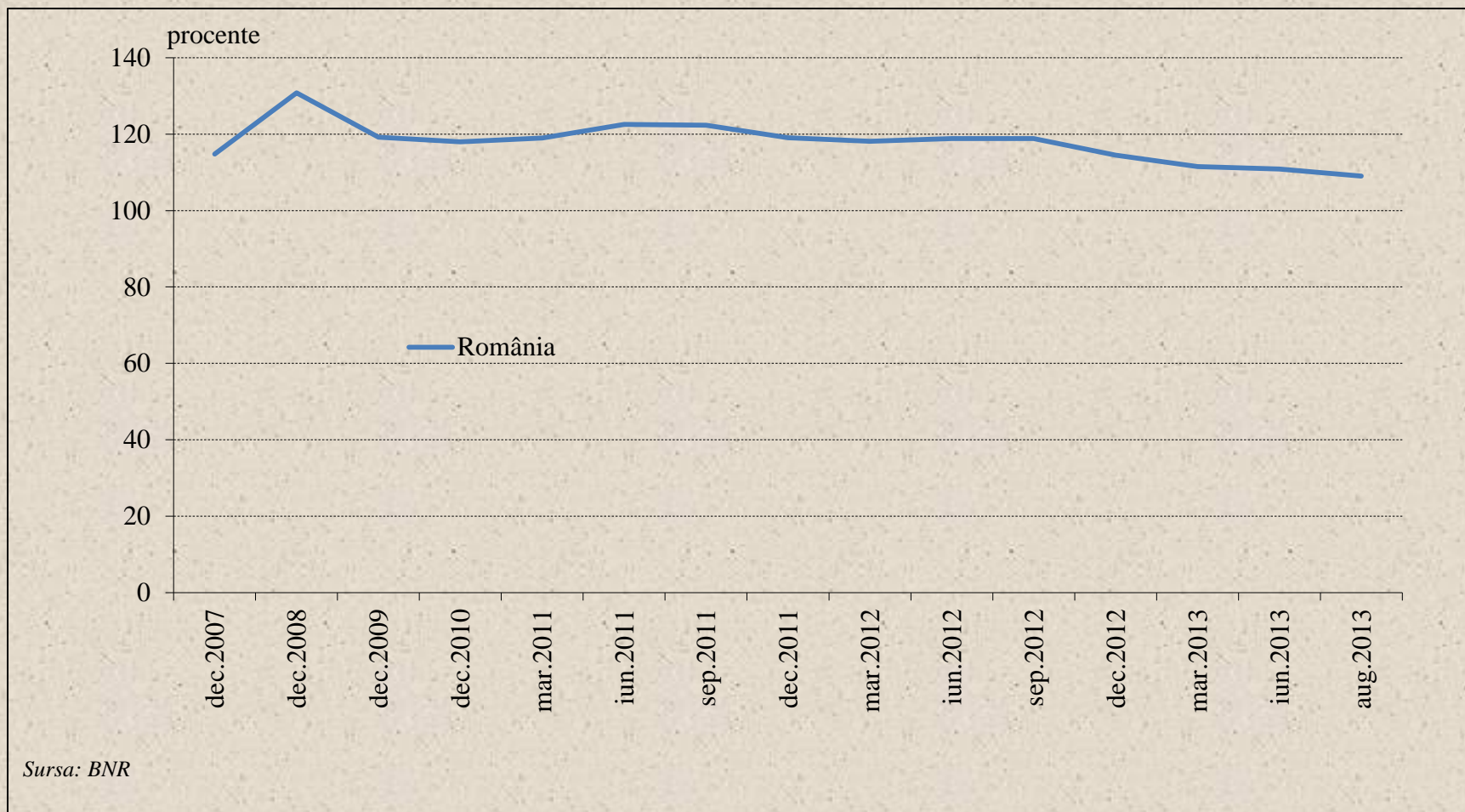
Evoluția raportului de solvabilitate, comparații internaționale



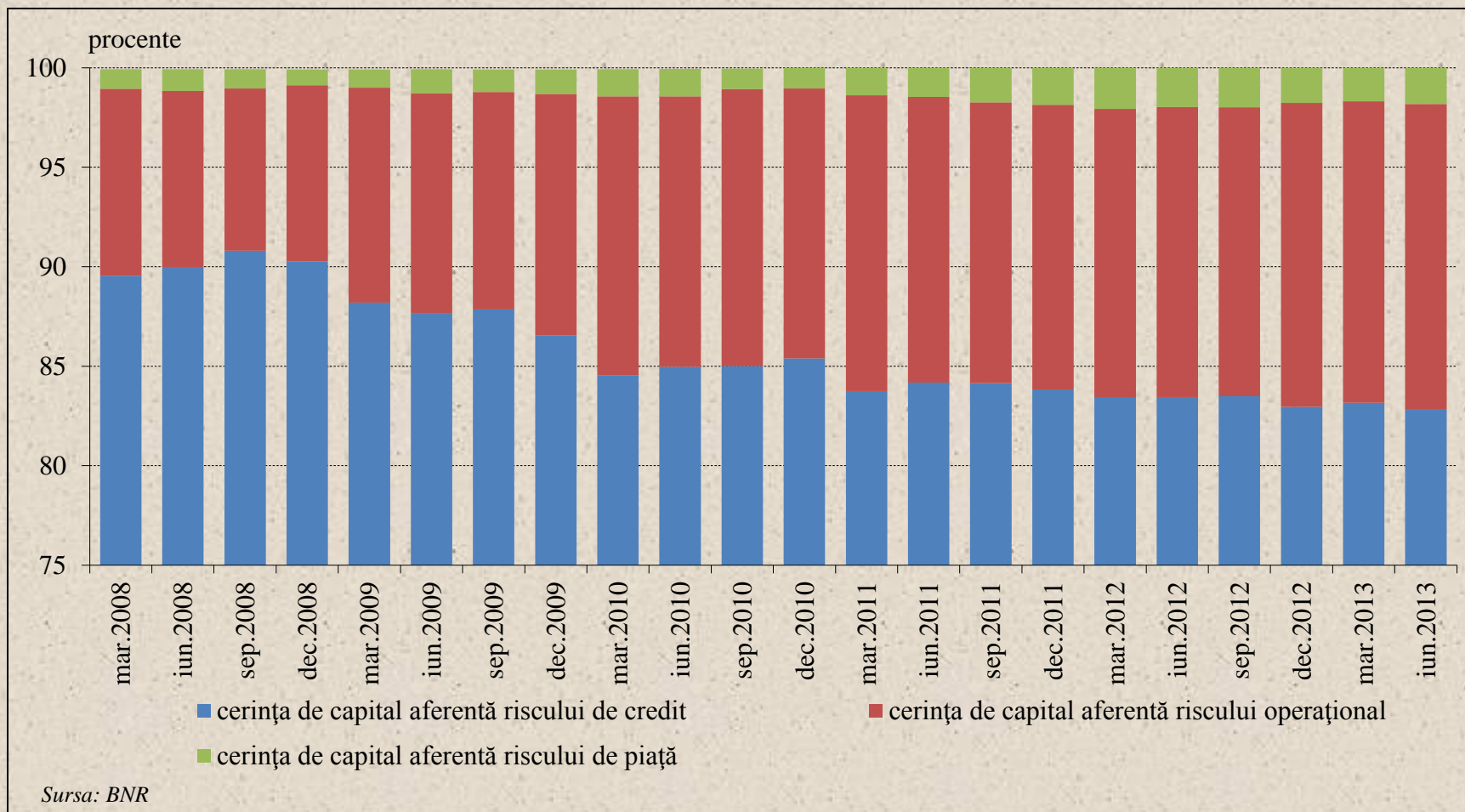
Creditele neperformante la nivel agregat



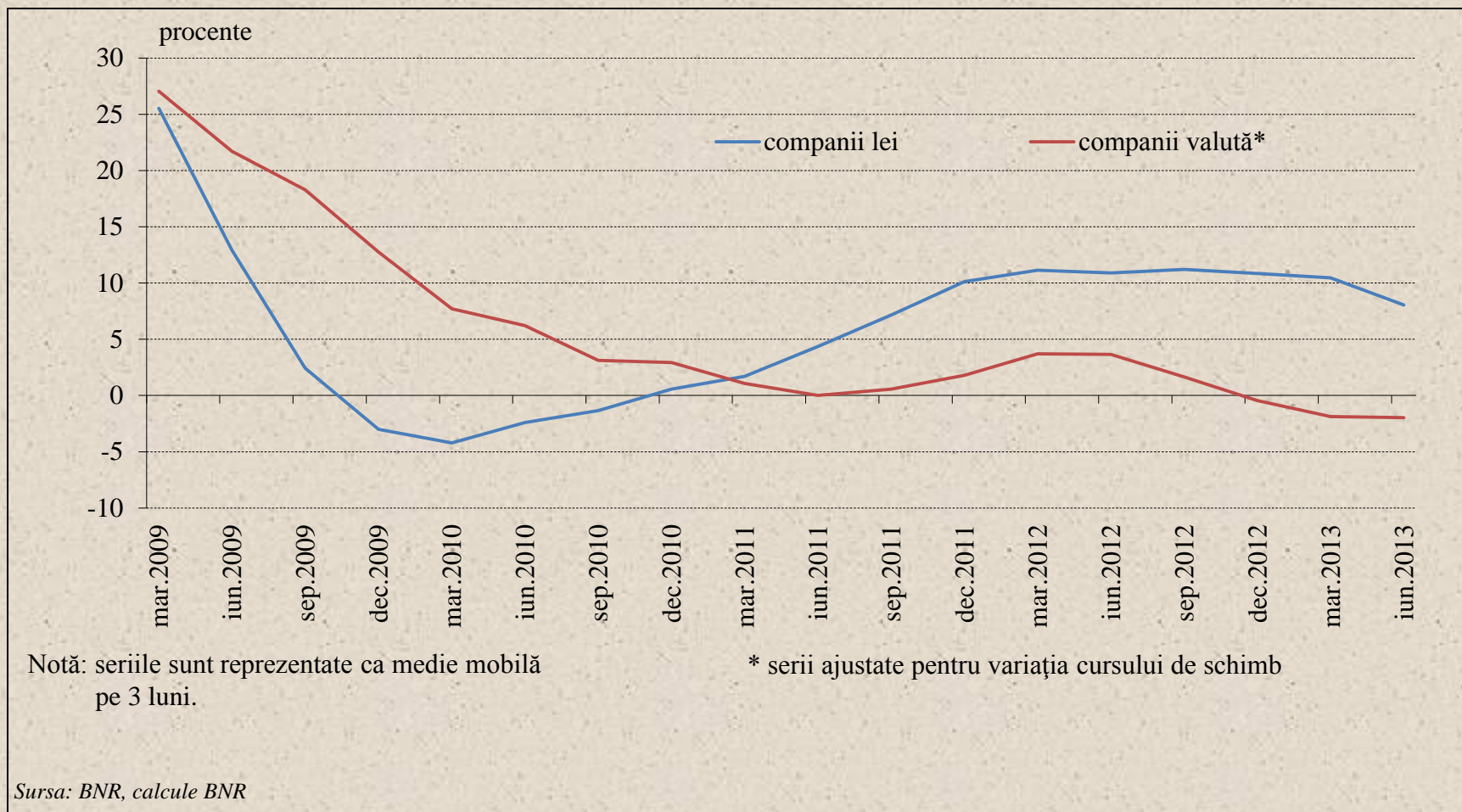
Evoluția indicatorului credite/depozite neguvernamentale



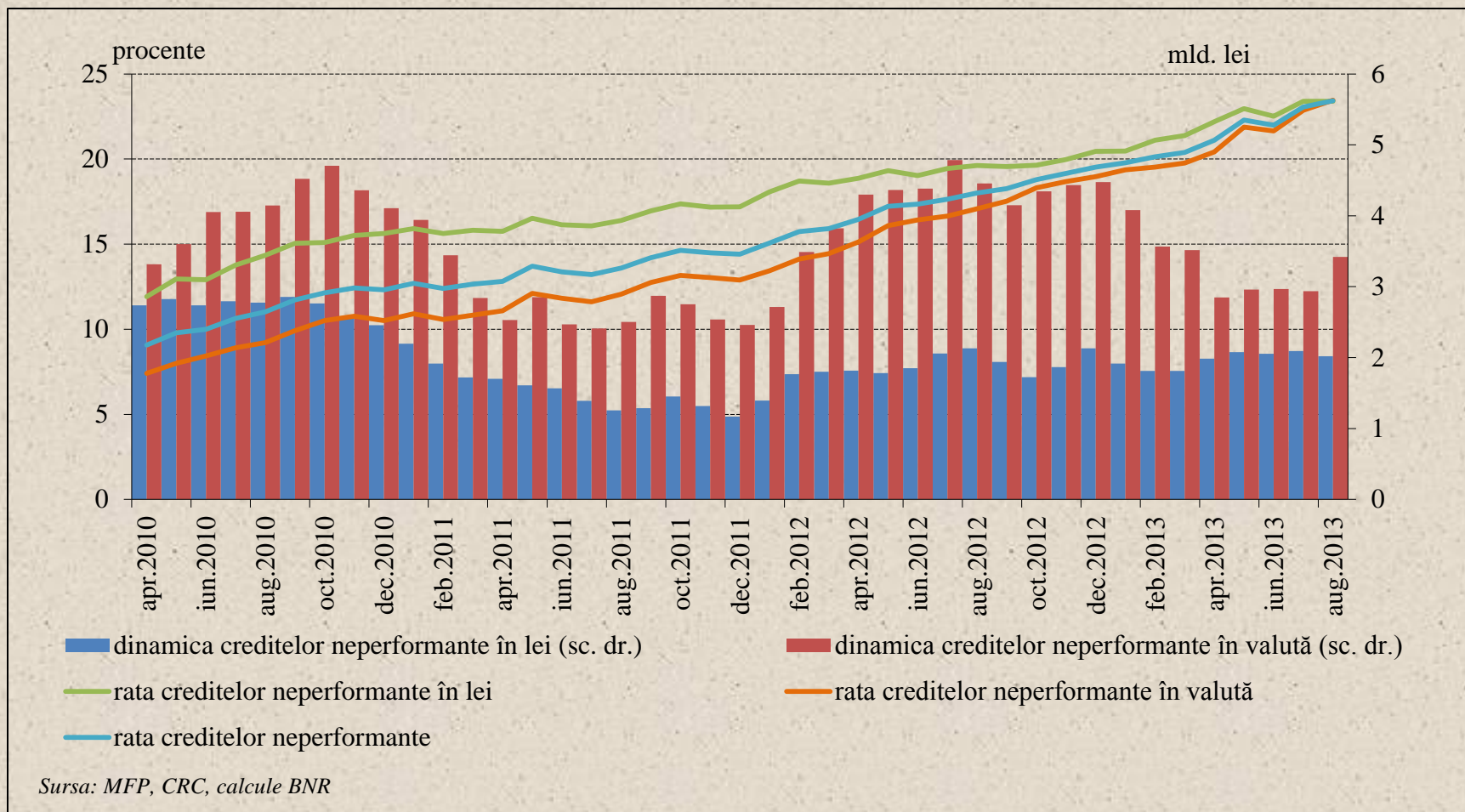
Structura cerinței de capital în funcție de riscul acoperit



Ritmul de creștere a creditului total acordat companiilor de către instituțiile financiare interne și străine (variații anuale)

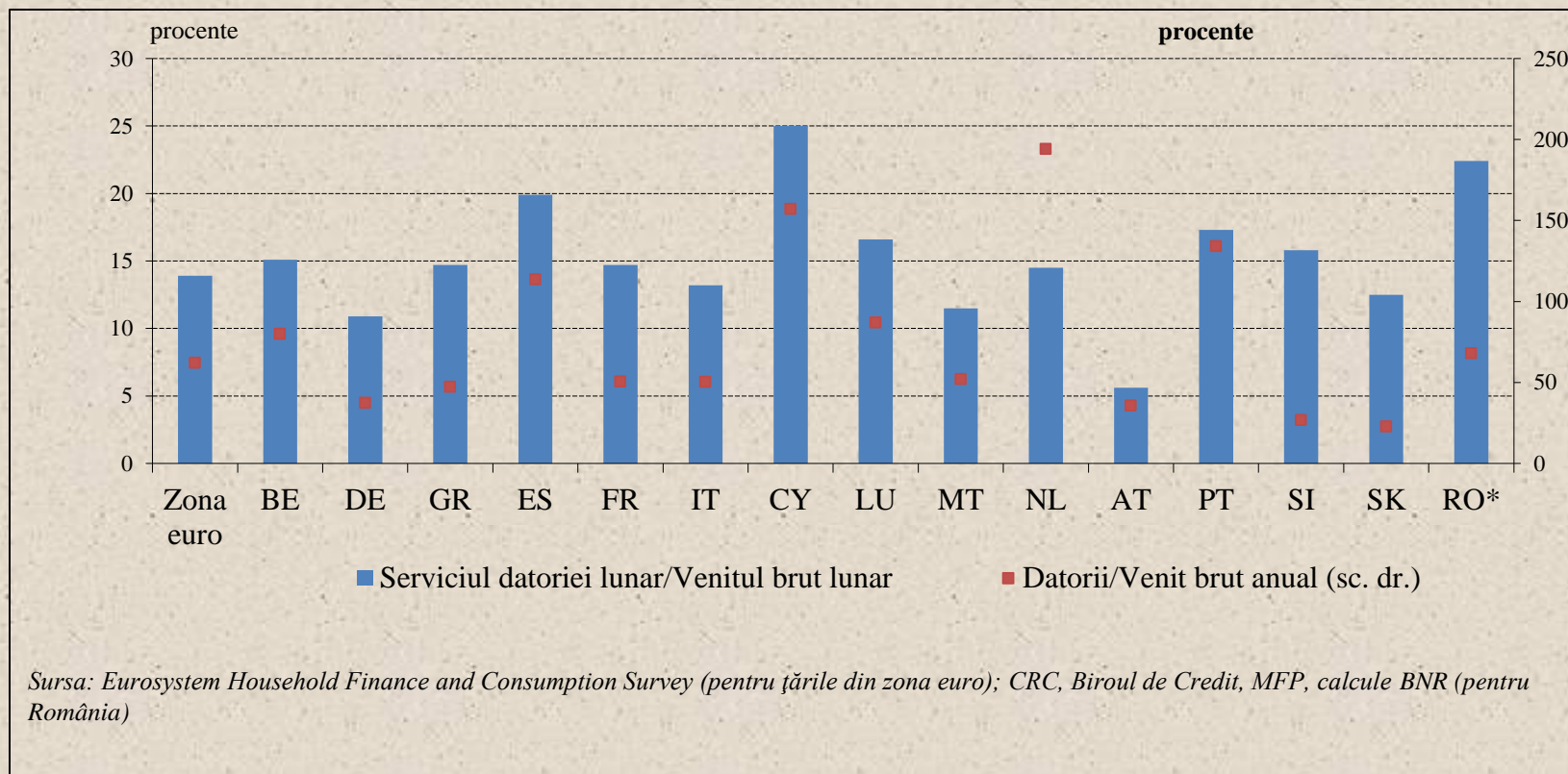


Creditele neperformante ale companiilor nefinanciare, în funcție de moneda de acordare



Gradul de îndatorare a populației se menține la un nivel ridicat

Gradul de îndatorare a populației – comparații europene



Mulțumesc pentru atenție!

Bibliografie

1. Ben Bernanke, Financial Market Conference, Atlanta Georgia, Aprilie 2012, <http://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20120409a.htm>
2. Schinasi : Understanding Financial Stability-Towards a Practical Framework, IMF Working Papers, 2006,
3. Houben, Kakes, Schinasi: Defining Financial Stability, IMF Working Papers, 2004
4. Dániel Holló: identifying imbalances in the Hungarian banking system ('early warning' system), MNB Bulletin, Hungary-october 2012
5. Global Financial Stability Report-Transition Challenges to Stability, IMF-October 2013
6. Daniel Hollo, Manfred Kremer, Marco Lo Duca: A Composite Indicator of Systemic Stress in the Financial System, Working Paper ECB no.1426/march 2012
7. Central, Eastern, and Southeastern Europe-Regional Economic Issues , IMF oct. 2013
8. José Viñals(IMF): Financial stability and the design of a new rule book, Brussels Economic Forum, May 15, 2009
9. Website-uri: BNR, ECB, IMF, FED, EC.EUROPA.EU, EUROSTAT